

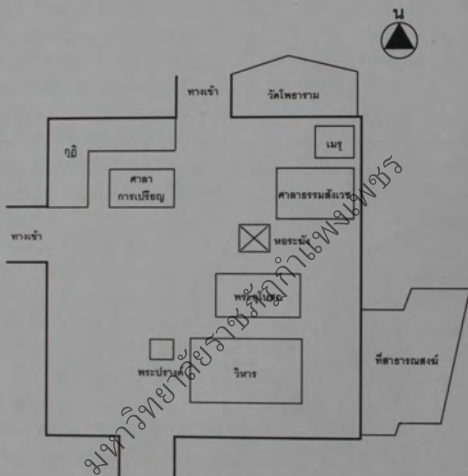
วัดไตรภูมิ

ประวัติความเป็นมา มีผู้สันนิษฐานว่า วัดไตรภูมิ น่าจะสร้างขึ้นในสมัยสุโขทัยเป็นราชธานีไม่ปรากฏปีที่สร้างแน่ชัด ทั้งนี้ เนื่องจากในวิหารของวัดมีพระพุทธรูปโลหะประเภทเนื้อสัมฤทธิ์ประทับอยู่บนฐานชุกชีซึ่งก่อด้วยศิลาแลงลักษณะเช่นเดียวกับแท่นพระพุทธรูปที่พบเห็นทั่วไปในเมืองเก่ายุคสุโขทัย และที่เมืองกำแพงเพชร

พระครูศีลวชิรากร เจ้าอาวาสวัดไตรภูมิปัจจุบันกล่าวว่าวัดไตรภูมิเดิมเป็นวัดร้างมาสมัยหนึ่งอาจจะตั้งแต่ปลายสมัยกรุงสุโขทัยลงมาจนถึงต้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์รวมระยะเวลาแล้วคงจะสร้างมาไม่น้อยกว่า ๓๐๐-๔๐๐ ปี เดิมชาวบ้านเรียกว่า “วัดใต้”

ชื่อวัดไตรภูมิ คำว่า “ไตรภูมิ” พระธรรมกิตติวงศ์ (๒๕๓๒:๕๖) สันนิษฐานว่าเมื่อวัดนี้ได้ร้างไปนานแล้ว ในตอนหลังได้มีผู้คนมาตั้งรกรากทำมาหากินกันมากกลายเป็นชุมชนขึ้น จึงได้ช่วยกันบูรณะเสร็จประมาณ พ.ศ. ๒๓๘๗ และไม่ทราบชื่อเดิมของวัด จึงคิดตั้งชื่อวัดใหม่ เมื่อเชื่อว่าวัดที่บูรณะกันขึ้นมานี้เป็นวัดเก่าสมัยสุโขทัย ประกอบกับความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์ ซึ่งมีปรากฏอยู่ในหนังสือไตรภูมิพระร่วงอย่างแน่นแฟ้นด้วย จึงนำคำว่า “ไตรภูมิ” มาเป็นชื่อวัด เพื่อให้ทราบว่าเป็นวัดเก่าครั้งสุโขทัย และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาในราว พ.ศ. ๒๓๘๐

แผนผังวัดไตรภูมิ

วัดไตรภูมิ ปัจจุบันตั้งอยู่เลขที่ ๑ หมู่ ๑๒ ตำบลทางพุดจันทร คือ ตำบลพวานกระต่าย - เขาคีรีส ตำบลทางอาณาจักร คือ ตำบลถ้ำกระต่ายทอง อำเภอพวานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร มีพื้นที่จำนวน ๒๔ ไร่ ๑ งาน ๓๘ ตารางวา และพื้นที่รณสงฆ์ ๒๔ ไร่ ๒ งาน ๒๒ ตารางวา เป็นวัดสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย

ที่ตั้ง

ทิศเหนือ ติดกับวัดโพธาราม

ทิศตะวันออก ติดกับทุ่งนา

ทิศใต้และทิศตะวันตก ติดกับชุมชนพวานกระต่าย

ถาวรวัตถุและเสนาสนะภายในวัด

วัดไตรภูมิ มีถาวรวัตถุและเสนาสนสถานที่ยังใหม่และได้บูรณะของเก่าไว้คือ

๑. อุโบสถ สร้างขึ้นในสมัยพระครูสุทัศนาวาทะ (ใย) ประมาณ พ.ศ. ๒๔๕๙ และบูรณะใหม่ในสมัยพระครูวชิรศาสนคุณ (จรัส) เมื่อปีพ.ศ. ๒๕๒๔ ซึ่งอุโบสถจะมีบานประตูไม้แกะสลักที่งดงามมาก จำนวน ๖ บาน

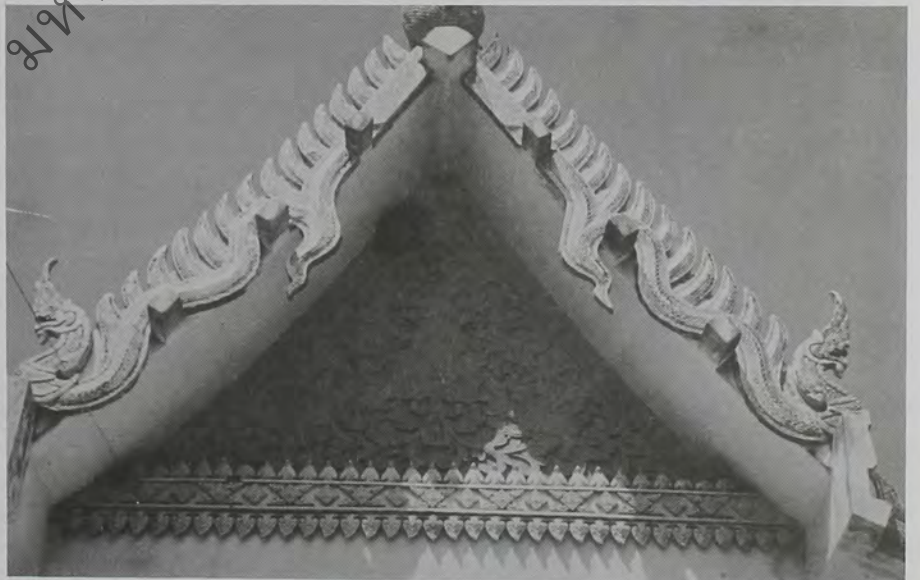
• บน

พระอุโบสถวัดไตรภูมิ

• ล่าง

ไม้แกะสลักหน้าบัน

พระอุโบสถ

๒. วิหาร เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ ตามหลักฐานว่าเดิมเป็นวิหารไม้ฐานก่ออิฐ มีขนาดกว้าง ๕ เมตร ยาว ๗ เมตร ในปีพ.ศ. ๒๔๔๘ พระครูวิมลสมาธิญาณได้รื้อออกแล้วสร้างใหม่ในที่เดิม โดยขยายให้สูงขึ้นเป็นกว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๑๖ เมตร และสร้างเป็นแบบคอนกรีตทั้งหลัง หลังคาลาด ๒ ชั้น มุงด้วยกระเบื้องปูน แบบโบราณ ช่างในท้องถิ่นไม่มีเสา

๓. ปรากฏ ประดิษฐานอยู่หน้าวิหาร สูงประมาณ ๑๕ เมตรเศษ ลักษณะเป็นปรางค์ก่อด้วยอิฐฉาบปูน สร้างในสมัยพระครูวินิจิตรคุณ (คำ) เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

๔. พระพุทธรูปสัมฤทธิ์ พระพุทธรูปสัมฤทธิ์มีขนาด หน้าตักกว้าง ๑.๘๐ เมตร สูง ประมาณ ๑.๗๐ เมตร เจ้าคุณธรรมกิตติวงศ์ เจ้าคณะภาค ๑๖ กรรมการมหาเถรสมาคม สันนิษฐานความเป็นมาของพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ว่า คงจะอัญเชิญมาจากถ้ำเขาพระ บ้านหนองแหน ทั้งนี้เพราะในสมัยก่อนประชาชนหนีภัยสงครามพม่า ได้อัญเชิญพระพุทธรูปสัมฤทธิ์มาพร้อมกับ ประชาชน และได้นำไปซ่อนไว้ตามถ้ำต่างๆ ที่ประชาชนอพยพหนีภัยสงคราม เมื่อพ้นภัยสงคราม ประชาชนจะอัญเชิญพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ไปไว้ที่ตำบลท่าไม้ อำเภอพรานกระต่ายบ้าง และอัญเชิญ มาไว้ที่วัดไตรภูมิ ตำบลถ้ำกระต่ายทองบ้างและปัจจุบันประดิษฐานอยู่ ณ วัดไตรภูมิ อำเภอพรานกระต่าย ประชาชนอำเภอพรานกระต่ายจะเคารพนับถือ และศรัทธาในพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ว่าเป็น พระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นที่พึ่งของประชาชนในท้องถิ่นยามเดือดร้อนหรือทุกข์ยากได้

๕. กุฏิ มีทั้งหมด ๕ หลัง เป็นกุฏิสองชั้นที่ไม้สัก ลักษณะเป็นกุฏิคอนกรีตทั้งหลัง ๑ หลัง (คือ กุฏิเจ้าอาวาสปัจจุบัน) กุฏิครึ่งตึกครึ่งไม้ ๒ หลัง และกุฏิไม้ทั้งสองชั้นอีก ๕ หลัง กุฏิทั้งหมดนี้สร้างในสมัยพระครูวิมลวชิรากร(พรหม)

๖. ศาลาหอฉัน เป็นศาลาใหญ่สร้างด้วยไม้ทั้งหลัง โดยย้ายศาลาการเปรียญ วัดโพธารามเก่า (ปัจจุบันเป็นวัดร้าง) มาปรับปรุงใหม่ ค้อมุขด้านหน้าออกไปใช้เป็นที่ลั่นฆัตกาหารของพระภิกษุสามเณร และใช้เป็นที่ทำบุญในฐานะเป็นศาลาการเปรียญ สร้างในสมัยพระครูวิศาลสนคุณ (จำรัส) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘

๗. ศาลาการเปรียญ เป็นศาลาโถงใหญ่ ๒ ชั้น กว้าง ๑๘ เมตร ยาว ๔๔ เมตร วางศิลาฤกษ์ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๓ สมัยพระครูวิมลวชิรากร แต่ยังไม่สำเร็จ ท่านมรณภาพลงเสียก่อน พระครูวชิรศาสนคุณ (จ๋ารัส) ได้สร้างต่อจนสำเร็จเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

นอกจากนี้ มีศาลาธรรมสังเวช ซึ่งเป็นศาลาสวดศพ หอระฆัง และศาลาเล็กข้างปรารค์ ซึ่งเป็นศาลาเก่าเคยเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปจำลอง แต่ปัจจุบันพระพุทธรูปจำลองประดิษฐานที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจังหวัดกำแพงเพชร (สัมภาษณ์พระครูศีลวชิรากรเจ้าอาวาสวัดไตรภูมิ วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๐)

- บุน : ภาชนะทองเหลือง
- ขว : เชนงสำหรับบรรจูดินปืน
- ช้าย (เล็ก) : ปืนคาบศิลา

๔. โบราณวัตถุ วัดไตรภูมิเป็นวัดที่มีโบราณวัตถุที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมจากประชาชนชาวอำเภอพรานกระต่าย มีความศรัทธาต่อวัดไตรภูมิ จึงนำเอาโบราณวัตถุต่างๆ ที่ตนมีมาถวายวัดไว้ด้วยความเชื่อว่าจะได้บุญกุศล โบราณวัตถุมีประเภทต่าง ๆ เช่น คันถ่อง ด้วยขามเบญจรงค์ ภาชนะทองเหลือง ปืนคาบศิลา เชนง (สำหรับบรรจูดินปืน) เครื่องใช้ลายคราม รวมทั้งเอกสารโบราณซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับคำราชาและวรรณกรรม ฯลฯ

วัดไตรภูมิจึงนับว่าเป็นวัดที่มีความสำคัญทั้งทางด้านประวัติความเป็นมาและสภาพที่ดำรงอยู่ที่ยังคงเป็นวัดที่ทรงคุณค่าทั้งทางด้านศิลปกรรมและความสัมพันธ์กับชุมชน

*
๗๐๐
ศักราช
ค.ศ

เจ้าอาวาสวัดไตรภูมิ

วัดไตรภูมิมีเจ้าอาวาสปกครองตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน จำนวน ๑๑ รูปคือ

๑. พระอาจารย์คง
๒. พระอาจารย์ตัน
๓. พระอาจารย์ตัน
๔. พระปลัดพรหมเพชรรัตน์
๕. พระครูคิด บดีรัฐ
๖. พระครูสุทัศนศาสนวานะ(ไย)
๗. พระครูแจ่ม อ้นยงค์
๘. พระครูวินิจจวชิรคุณ(คำ)
๙. พระครูวิมลชรากร (พรวน เขมियो)
๑๐. พระครูวชิรศาสนคุณ (จรัส โพธิ์ปลั่ง)
๑๑. พระครูศีลวชิรกร พุทธิสโร (เพื่อน)

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

๑๖/๑๒/๕๑

หนังสืออ้างอิง

คณะศิษย์พระครูวิมลวิจิตรกร ประวัตินิเวศน์ไตรภูมิและอำเภอพรานกระต่าย อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพระครูวิมลวิจิตรกร (พรวน เขมियो) หสน.อาหารการพิมพ์ กรุงเทพฯ ๒๕๓๒

กองพุทธศาสนาสถาน กรมการศาสนา ประวัตินิเวศน์ทั่วราชอาณาจักร เล่ม ๖ กระทรวงศึกษาธิการ พิมพ์ครั้งที่ ๑ โรงพิมพ์การศาสนา ๒๕๓๑

สัมภาษณ์

พระครูสีลวิจิตรกร พุทธสีโล เจ้าอาวาสวัดไตรภูมิ อายุ ๕๒ ปี อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

เจ้าอธิการลำภีร์ สุหนไตร เจ้าคณะตำบลพรานกระต่าย - เจ้าอธิการรองเจ้าอาวาสวัดไตรภูมิ อายุ ๔๘ ปี อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร